

PO PROGLASITVI OBSEDNEGA STANJA NA OGRSKEM

ŽALOIGRA MADŽARSKEGA NARODA SE BLIŽA VIŠKU**Važen govor Edvarda Kardelja - Madžarska odrezana od vsega sveta**

Najznačilnejši politični dogodek preteklega tedna je, da se je pozornost vsega sveta iznenada spet osredotočila na Madžarsko. V trenutku, ko se je zdelo, da se je sovjetskim oklopnim divizijam posrečilo zatreti vse nered in da se bo Kadarjeva vlada pogodila z zastopniki delavstva, kako naj se državno življenje uredi na novih temeljih, so v deželi spet izbruhnile splošne stavke in krvave demonstracije.

Dokaz, kako se razmere na Ogrskem vidno slabšajo, je tudi v tem, da se je zoper politiko budimpeštanske vlade vzdignila sedaj tudi Titova Jugoslavija, ki je bila spočetka pred vsem svetom izjavila, da je treba Kadarja v njegovih prizadevanjih in naporih odločno podpirati.

Stališče Beograda do dogodkov na Madžarskem je pretekli teden utemeljil podpredsednik vlade Edvard Kardelj z obširnimi govorom pred jugoslovanskim parlamentom. Iz njega je razvidno, da spor ni nastal samo zastran tega, ker je Kadar očitno prelomil pogodbo o nedotakljivosti in osebni varnosti Nagyja in njegovih spremljevalcev, ki so se bili zatekli v jugoslovansko veleposlaništvo ogrske prestolnice, ter dovolil, da so Rusi vse odpeljali v izgnanstvo. Spor je globlji in izrazito ideološke prirode.

**PROTI INTERVENCIJI
TUJEGA VOJAŠTVA**

Jugoslavija, je rekel Kardelj, je pred vsem odločno nasprotna, da bi se smele tuje vojske mešati v notranje zadeve poedinih dežel, kajti »narodi imajo pravico, da sami urejajo svoja notranja nesoglasja.«

To načelo je seve edino pravilno in pravično. Kdor bi zagovarjal drugačne nazore, bi dovoljeval velesilam, da delajo z malimi deželami, kar se jim zljubi. Danes bi vdrle s svojimi oboroženimi edinicami na Madžarsko, jutri v Češkoslovaško, pojutrišnjem v Egipt in zakaj lepega dne ne v Jugoslavijo, kakor bi bil najraje storil Stalin, da se ni bal Amerike in nove svetovne vojne.

Zato je Jugoslavija prisiljena obsoditi že iz čisto načelnih razlogov oba vojaška posega Sovjetske zveze v madžarske razmere: ravno tako prvega, ki ga je izzval stalinovec Geroe, kot drugega, ki ga je povzročil nekdanji preganjani titovec Kadar. Druga oborožena intervencija Moskve, je dejal Kardelj, bi postala »manjše zlo« samo pod pogojem, če bi se z njo »skrajšalo nadaljnje prelivanje krvi« ter bi prišlo nato delavstvo do pravic, ki so mu jih prejšnje vlade odrekale.

Oborožene intervencije je treba pa tudi zavoljo tega odkloniti, ker same po sebi ne morejo reševati socialnih problemov in težav.

Zato so potrebne korenite spremembe v političnem in gospodarskem ustroju države. Oboroženi posegi, kateri potlačijo samo upor nezadovoljnih množic, a puščajo vse družbene krivice neporavnane, so brez sleherne koristi. Nasprotno, z njimi se razmere samo slabšajo in zaostrejejo, zakaj nasilje še bolj podžiga nezadovoljnost ljudstva.

VZROKI DELAVSKE REVOLUCIJE

Kdor hoče pravilno in pravično voditi državo, si ne sme zakrivati oči pred resnico, temveč mora preiskati vzroke ljudskega nezadovoljstva ter jih odpraviti. Kako je mogoče, da se je madžarsko delavstvo 11 let po zmagi uprlo z orožjem svoji lastni vladi?

Prvi vzrok je v tem, da so dosedanji komunistični voditelji menili, da je dovolj, če je njihova stranka na oblasti, je rekel Kardelj, ter da nato s pomočjo svojega uradniškega političnega stroja od zgoraj narekuje, kako naj se »izgradi socializem«. Država zida tovarne in določa plače ter podružablja poljedelstvo po sovjetskem vzorcu. Pri tem so ti voditelji mislili, da se jim ni treba ozirati na stvarne in nespremenljive zakone go-

spodarstva, temveč da je pri vsem odločilna samo njihova volja.

Glavno oviro pri »gradbi socializma« so videli v kapitalistih, ki so bili v državi že zdavnaj strmoglavljani, niso pa nikoli iskali napak v lastnih vrstah. Njim se je zdelo, da so nezmotljivi, ter so se »sploh odvadili upoštevati težnje in želje delavskega razreda in s tem lastnega naroda.«

Nad komunistično stranko je zavladala klika, je rekel Kardelj, ki je spremenila stranko v nazadnjaško in reakcionarno organizacijo, katere voditelji so se čedalje bolj oddaljevali od članov in delovnega ljudstva ter se končno popolnoma osamili. Članu niso imeli na svojo stranko prav nobenega vpliva, njim je bila naložena le dolžnost, da slepo in poslušno branijo sklepe voditeljev. To je bila demokracija med samimi komunisti!

Ker delavci v takih razmerah niso imeli možnosti priti do besede in izraziti svojega nezadovoljstva, jim ni preostalo drugo, kot da se uprejo in zanetijo novo revolucijo. Njihova vstaja ni važna samo za Madžarsko, temveč je obenem glasen opomin in nauk za vsa komunistična in socialistična gibanja na svetu.

Razpust delavskih svetov

Madžarski delavci so koj po vstaji ustanovili po tovarnah svoje svete in organizirali svojo policijo z nalogo, da čuva podjetja. Nato so se vsi delavski sveti v državi združili ter izvolili svoje osrednje vodstvo v Budimpešti, ki je zastopalo več milijonov delavcev in nameščencev ter njihove družine, to se pravi znaten in važen del prebivalstva. V delavskih svetih niso bili samo komunisti, karveč vsi delavci ne glede na politično prepričanje.

Istočasno so se začeli malo po malem združevati in organizirati v državi tudi kmetje.

Kadar je takoj stopil v stik s predstavniki delavskih svetov in vodil z njimi skoro štiri tedne pogajanja. Od njih je dosegel, da so dolgotrajne in pogubne stavke na Madžarskem prenehale in da so se delavci vrnili na delo. Težko omajano gospodarsko življenje se je vidno obnavljalo.

Svet je imel vtis, da se bo Kadar s pomočjo delavstva rešil iz krize in z njegovo pomočjo preuredil državo. Samo po sebi razumljivo je, da so delavci pri tem stavili Kadarju določene pogoje. V prvi vrsti so hoteli jamstva, da se Madžarska ne bo več upravljala z nedemokratičnimi, policijskimi sredstvi, kot je bilo za časa Stalina in Rakosija. Delavci morajo biti udeleženi pri vodstvu države in imeti odločilen vpliv v podjetjih.

Kakor bi moralo veljati v poljedelstvu načelo: zemlja naj bo last onega, ki jo obdeluje, tako naj velja tudi za tovarne pravilo, naj bodo lastnina onih, ki v njih delajo in jih vodijo, to je delavcev in nameščencev.

V začetku se je zdelo, da se Kadar ne bo uprl demokratičnim zahtevam delavstva in da jim bo tudi v podjetjih priznal popolno samoupravo. Toda v teh dneh se je izkazalo, da je to bilo prazno upanje in da Kadar ne mara izročiti nobene oblasti delavskim svetom. Ker se pa ti niso hoteli vdati ter trdno vztrajali pri svojih zahtevah, je začel njihove voditelje kar naenkrat zapirati ter naposled delavske svete enostavno prepovedal in s silo razgnal.

LETEČA SODIŠČA IN ULIČNI BOJI

S tem se je Kadar sam oropal podpore ravnano onega družbenega sloja, na katerega edino bi bil lahko oslanjal svojo oblast. Na koga naj se še opre? Kmetov in meščanov ni imel nikoli na svoji strani, sedaj je odbil pa še delavce. Ostale so mu samo sovjetske divizije in njegova policija, to je namesto ljudstva le gola sila.

Samo s silo se pa, kakor dokazujejo prav dogodki na Madžarskem, narodom ne more trajno vladati.

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

VAŽNO ZASEDANJE V PARIZU

Zunanji, vojni in finančni ministri držav, združenih v Atlantski zvezi, so se zbrali v Parizu, da izravnavajo nasprotja, ki so zaradi angleško-francoskega napada na Egipt zazijala med zapadnimi zavezniki. Vsi državniki se na vso moč trudijo, da bi se med zapadnjaki ne le obnovilo prejšnje edinstvo, temveč Atlantska zveza spremenila in razširila iz vojaške tudi v tesno politično in gospodarsko skupnost, v kateri bi bilo nemogoče, da bi posamezne članice v bodoče nastopale na lastno pest in odgovornost, kot so storili zadnjč Francozi in Angleži.

Taka sloga, je rekel italijanski zunanji minister Martino, je nujno potrebna že z strani tega, da se zapad lahko uspešno upre komunistični nevarnosti. Sovjetska Rusija se bori sicer danes s težavami v podložniških deželah, toda istočasno širi zelo učinkovito svoj vpliv na arabskem Srednjem Vzhodu, tako recimo v Siriji in Egiptu.

Gre za dežele, ki same po sebi niso močne in zelo važne, a leže v neposredni bližini Sueškega prekopa in skozi njihovo ozemlje tečejo vodi dragocene nafte, od katere je danes odvisno vse gospodarsko življenje Evrope. Rusija hoče priti s pomočjo teh držav na Sredozemsko morje, da bi se v slučaju vojne lahko polastila prekopa in vodov nafte ter tako zadala smrtni udarec zapadu.

To so dovolj tehtni vzroki, da se zapadnjaki na vse načine trudijo pokopati svoje spore ter se spet zediniti.

JUŽNI TIROL

O položaju nemške manjšine na Južnem Tirolskem so pretekli teden spet razpravljali v dunajskem parlamentu. Zanj so se zavzeli zastopniki vseh političnih skupin. V imenu vladne Avstrijske ljudske stranke je govoril poslanec Sebiger, ki je ponovil, da Italija ne izpolnjuje Gruber-De Gasperijeve pogodbe, temveč brezobzirno nadaljuje Mussolinijevo potujčevanje nemške zemlje.

Italijo, je dejal Sebiger, bi bilo treba pozvati, naj iz lastne volje povabi v deželo zastopnike Združenih narodov, da se dožene resnično stanje na Južnem Tirolskem. Avstrija bi se brez pridržka podvrgla takemu razsodišču in upati je, da bi isto storila Italija.

POZIV SINDIKATOV

»Mednarodna zveza svobodnih strokovnih organizacij« v Bruslju je v ponedeljek naslovila na delavce vsega sveta poziv, naj »na vse mogoče načine podprejo v njihovi borbi madžarske brate.« V zvezi je vpisanih okrog 55 milijonov delavcev iz vseh nekomunističnih dežel po svetu. Bomo videli, kakšne bodo posledice poziva.

GRONCHI SE JE VRNIL

Predsednik republike se je vrnil z večdnevnega obiska v Nemčiji, kjer so ga oblastva in prebivalci nadvse pristrčno sprejeli.

V napitnici nemškemu državnemu poglavarju Heussu je poudaril, da je mednarodni položaj »težak in zaskrbljiv«. Dogodki na Madžarskem dokazujejo, da si stojita v Evropi nasproti dva bolj moralna kot politična in socialna tabora: eden uporabljaja v notranji in zunanji politiki nasilje, drugi veruje »v

moč prava, v dostojanstvo človeške osebnosti in v svobodo«.

Toda Gronchi je čutil dolžnost, da udari zaradi njihove politike v Egiptu obenem po Angležih in Francozih: oni narodi, ki so naslonili vse osebno in družbeno življenje — je rekel — na vrednote, vcepljene jim od njihove verske in kulturne vzgoje, imajo dolžnost, da se nikdar in zaradi nobenih državnih ali drugih koristi ne izneverijo »veljavnosti teh bolj moralnih kot političnih načel«. Vojne je dodal Gronchi »ne rešujejo nobenih težav, temveč jih utegnejo le še povečati, kakor so nam izpričali dogodki na Srednjem Vzhodu«.

Gronchijev obisk bo poglobil prijateljsko sodelovanje med Italijo in Nemčijo v mednarodni politiki.

DUHOVNIKI BEGUNCI

Madžarski škofje so, kakor beremo, na svet sv. stolice strogo zabranili duhovnikom, da bi obenem s političnimi begunci zapustili deželo. One, ki so kljub temu zbežali, je zadel kazen suspenzije. V Vatikanu bodo proučili vsak osebni primer posebej in šele nato odločili, ali naj kazen ostane v veljavi.

In kdo bi se temu čudil? Saj je v evangeliju zapisano, da »dobri pastir da življenje za svoje ovce« in ni zapisano, naj v času nevarnosti zbeži! Pravi duhovniki niso nikoli zapustili svojih vernikov v stiski. Naš komenski dekan Kos je za časa vojne šel raje prostovoljno s svojimi Kraševci v nacistično internacijo, kot da bi se od njih ločil. Kdor ravna drugače, o tem je rekel Kristus, da ni pastir, ampak »najemnik, ki ga za ovce ni skrb.«

SOVJETSKE PODMORNICE

Poveljnik združenih mornaric Atlantske zveze ameriški admiral Wright je te dni izjavil, da posveča Sovjetska Rusija pri razvoju svojega vojnega brodogoja največjo skrb podmornicam. Danes jih ima bržkone več kot vse druge države na svetu skupaj. Vsako leto, je rekel admiral, jih izgradi po zadnjih računih okrog 80. Poglavitna naloga atlantskih mornaric je, da se postavijo po robu nevarnosti, ki grozi od teh podmornic, s katerimi bi Sovjetska zveza v slučaju vojne skušala onemogočiti vsak dovoz ljudi in blaga iz Amerike v Evropo. Velevažna pot čez oceane mora ostati za vsako ceno prosta.

CERKEV NA POLJSKEM

Ena izmed posledic, da je kardinal Višinski, brž ko so ga spustili na svobodo, pozval katoličane, naj za vsako ceno vzdrže red in mir ter podpro Gomulko v njegovem boju za neodvisnost Poljske od Sovjetske zveze, je bila, da je takoj začel delovati mešan odbor zastopnikov Cerkev in vlade z nalogo, da uredi verske zadeve v državi.

In res so te dni sklenili poljski škofje z Gomulko sporazum približno naslednje vsebine. Najprej se je Gomulka obvezal, da razveljavi zakon z dne 9. nov. 1955, po katerem si je komunistična vlada prisvajala pravico, da ima odločilno besedo pri imenovanju škofov, njih pomočnikov in župnikov. Izšel bo nov zakon, s katerim si vlada zagotavlja le možnost, da izrazi svoje mnenje, preden Cerkev nastavi škofa ali župnika. Pri tem se dr-

žava obvezuje, da bo »spoštovala pravice, ki grede Cerkev«. Imenovanja bi se torej opravljal približno tako kot v stari Avstriji in sedanji Italiji.

V vse osnovne in srednje šole se uvede verouk in veroučitelje bo plačevala država.

V zapadnih pokrajinah Poljske, ki so prej tvorile del Nemčije, bo imenovanih 5 novih škofov. V kaznilnicah in bolnišnicah bodo nameščeni dušni pastirji, izgnani redovniki in redovnice se lahko vrnejo v svoje samostane, ravnotako v svoje fare vsi župniki, ki so jih prejšnje vlade odstranile z njihovih sedežev. Vsi zaprti škofje so, kakor smo že pisali, spet na čelu svojih škofij.

Sklenjeni sporazum je v korist Cerkev in države, vendar je pa vse odvisno od tega, kako se bo v življenju izvajal.

OBČNI ZBOR KOMUNISTOV

V soboto je Palmiro Togliatti otvoril v Rimu s 4-urnim govorom 8. občni zbor Italijanske komunistične stranke. Zborovanje, na katero so prišli tudi številni gostje iz tujine, pada ravno v čas največje povojne krize svetovnega komunizma.

Kakor v vseh ostalih komunističnih strankah vre seveda tudi v italijanski. »V Stalina« — je rekel na občnem zboru neki zastopnik iz Florence — »smo verjeli (kot v dobrega Boga.« Zadnji občni zbor boljševikov v Moskvi nam je to vero uničil in zato »delavci niso več voljni sprejemati z zaprtimi očmi politiko stranke«. Ravnotako kot ta florentinski delavec so kritizirali Togliattijevo politiko tudi razni izobraženci tako bivši župan iz Livorna Diaz, državni poslanec Giolitti in drugi.

Pred zaključkom občnega zbora se bodo oglasili k besedi še marsikateri opozicionalci, toda vse kaže, da bo Togliatti kljub temu dobil večino in naprej določal smer svoji stranki. Občni zbor je namreč zelo temeljito pripravil in poskrbel, da so njegovi smišljeniki na zborovanju v večini.

Četudi so komunisti od l. 1954 zgubili precej članov, jih imajo danes vendarle še 2 milijona in 35 tisoč, kar je še vedno veličanska politična sila, ki je ne sme nihče podcenjevati. Med člani je 812 tisoč delavcev, 348 tisoč dninarjev in 340 tisoč poljedelcev. Iz srednjega sloja uradnikov in izobražencev je v stranko vpisanih 60 tisoč.

IZGREDI V ŠČEČINU

V nekdanjem nemškem Stettinu, ki šteje 230.000 prebivalcev in leži čisto na meji ob izlivu reke Odre, so bile v nedeljo hude protiruske demonstracije. Mladina je korakala proti sovjetskemu konzulatu, da protestira zoper najnovejšo dogodke na Madžarskem. Razbila je na poslopju vse šipe in vdrla v njegovo notranjost. Ko je policija posegla vmes, so izgrezniki prevračali tramvaje in skušali dvigniti cestne barikade. Mir je bil v mestu obnovljen šele opolnoči.

Ti protiruski izgredi zelo škodujejo Gomulki in zato je izjavil, da bo dal izgreznike najstrože kaznovati.

V USNJE VEZANE KLETVICE

Te dni je grški minister pošte prejel nenavadno darilo: lepo, v usnje vezano knjigo, v kateri so z zlatimi črkami zapisane vse kletvice in psovke, ki so jih v enem letu morale atenske telefonistkinje poslušati iz ust živčnih naročnikov. Zlata knjiga vsebuje nič manj ko 10.000 kletvin, kar dokazuje izredno »sočnost« grškega jezika.

NOVICE

RAZPISANA JE NAGRADA

Britanski ministrski predsednik Eden je zavoljo živčne izčrpanosti šel, kakor znano, počivat tri tedne na srednjeameriški otok Jamajko, kamor ga je spremljala tudi žena. Njegova prava bolezen se pa imenuje »pone-srečeni napad na Egipt«. Da bi to jasno pokazal javnosti, je angleški dnevnik Daily Mirror razpisal naslednjo nagrado: Kdor napiše najboljšo razpravo o sueški krizi, temu bo list omogočil, da gre z ženo zastoj za 3 tedne na Jamajko.

ŠVICARJI SO SE ODDAHNILI

Edenova lahkomiselna politika proti Egiptu je imela med drugim za posledico, da je v Švici zmanjkalo bencina in da je zato vlada v novembru enostavno prepovedala nedeljske izlete v avtomobilih. Ukrep je bil zelo hud, ker ima v Švici skoro vsak tretji človek motorno vozilo. Te dni je vlada odlok preklicala in prebivalstvo se je globoko oddahnilo.

POD BABILONSKIM STOLPOM

V sv. pismu smo se učili, kako je Bog zmešal ljudem jezike, ko so zidali babilonski stolp. Od takrat je na svetu nad 4000 raznih jezikov. Največ jih je menda v Indiji. Uradnih je 15. Najbolj razširjen je jezik hindu, ki ga govori okoli 150 milijonov ljudi. Za njim prihajajo jeziki: telegu, maharati, tamili in bengali; v Indiji se poslužuje vsakega teh okoli 30 milijonov prebivalcev. Poleg tega je pa v deželi še 720 raznih jezikovnih narečij.

Zanimivo je, da se je tudi v Indiji začela borba za enakopravnost jezikov v javnem življenju. Kot skupni občevalni jezik izobražencev velja v Indiji še zmerom angleščina.

NEVAREN OREL

Najbolj divji med pticami roparicami je tako imenovani kraljevi orel. S kremplji se

Škoda častitljive ustanove!

Goriška Mohorjeva družba je kakor vsako leto razposlala svoj književni dar: koledar in še dvoje knjig.

Danes ni naš namen podati slovstveno oceno o mohorskih knjigah. Zapisati pa je treba pripombo, da se vsaj za naprej reši dosedanji ugled in čast velike Slomškove ustanove, katere ena veja je tudi goriška Mohorjeva družba, ki so jo po prvi svetovni vojni oživili kulturni delavci iz krščansko-socialnih vrst.

Naši domovi so vsako leto z veseljem prebirali posebno Koledar, ki je za božič prišel v hišo z blagovestjo in mirnim poučnim ter zabavnim berilom.

Letos se je pa zadelo nekaterim urednikom prav in primerno, da tudi v Koledar zanesejo članke s strastno in zagrizeno dnevno politiko, kot da bi bil politični tednik.

Na zadnjih straneh (str. 159) nekdo namreč z mastnimi črkami piše o zadnjih tržaskih volitvah. V članku se besno zaganja v naš list in pravi med drugim: »Ta tednik čitajo Slovenci. Dobivajo »Novi list« brezplačno in zato ga bero.« Potem nadaljuje: »Novi list« je dal edinstveno izjavo, samo da je napravil zmešnjavo.« Nadalje razlaga, da je menda ta izjava vzrok, da niso vsi volili Agneletta in Simiča.

Ko Mohorjan bere v koledarju take izpadke, čeprav se sramežljivo skrivajo na zadnje strani, se nehote vpraša, ali res ni pri družbi treznih odbornikov, ki bi preprečili, da bi tako pisanje popolnoma uničilo ugled Mohorjeve družbe med našim ljudstvom.

baje zažene celo v človeka in ga dvigne v skalne višine. Da to ni povsem prazna bajka, se je izkazalo v nedeljo, ko se je skupina potnikov vozila v avtomobilu čez gorski prelaz v dolini Aoste. Medtem ko so na cesti popravljali kolesa, se je nadnje hipoma spustil orel in napadel enega izmed njih. Drugi so se zaprli v avto, toda kralj planin se je toliko časa zaletaval v streho vozila, dokler je ni odkril. K sreči so prihiteli lovci in rešili potnike.

KRALJICA KAVE

Pred kratkim je v Braziliji umrla grofica De Simone, ki so jo zaradi njenih prostranih nasadov imenovali kraljico kave. Kot lepo kmečko dekle iz okolice Rima je pred davnimi leti prišla z očetom iskat službe v

Krpo je poslal kot svoje najboljše delo na razstavo in se nato zabaval, kako so bili strokovnjaki globoko presunjeni nad njegovo umetnino. In glej, Zarja je res dobila prvo nagrado. Ko je časnikar nato odkril, kako je izdelal sliko, se je vsa država krohotala.

V DEŽELI ZMAJEV

Zmaji — kdo se ob tej besedi ne spomni na velike živali s strahovito glavo, z nazobčanim grebenom na hrbtu in dolgim repom? O njih smo slišali še kot otroci v pravljicah. V šolah smo se učili o zmajih, kako so plasi po zemlji v pradavnih dobach kot brontosauri, ihtiosauri ali plesiosauri.

Ali danes ni več na zemlji teh velikanskih zveri? Še so, še! Vendar pa ne takih, ki ljudje požirajo in ogenj bruhajo.

Bralce opozarjamo, da sta se uredništvo in uprava Novega lista v Trstu preselila v ul. Commerciale 5/I — tel. 28-770

večno mesto, kjer jo je slučajno zagledal grof De Simone, se vanjo zaljubil, jo poročil ter vzel s seboj v južno Ameriko. Zakon je ostal brez otrok. Najprej je umrl mož, pred kratkim pa še žena, in sicer brez testamenta. Zapustila je premoženje, cenjeno na 1 milijardo lir, ki ga bodo sedaj razdelili med tridesetorico grofičnih revnih sorodnikov, samih malih kmetov v pokrajini Frosinone.

SVOBODNE VOLITVE

V britanskem državnem arhivu se nahaja 800 let stara, od kralja Henrika II podpisana listina, ki govori o izvolitvi nekega novega škofa takole: »Henrik, kralj Angležev, svojim zvestim menihom v winchesterski škofiji! Pošiljam vam svoje pozdrave in hkrati odream, da se imajo opraviti svobodne volitve. Obenem zapovedujem, da ne sme biti izvoljen noben drug kandidat kot moj zvesti služabnik, cerkveni pisar Rihard. Pozdrav vsem mojim po dolžnosti vdanim menihom.«

Tudi naša napredna doba pozna celo vrsto takih »Henrikov«.

NAGRAJENA KRPA

Ko se je imela pred kratkim otvoriti v državi Tennessee slikarska razstava, je časnikar Karl Tontenay, ki je sam tudi nekaj slikarja, sklenil, da se ponorčuje iz strastnih oboževalcev moderne umetnosti. Pograbil je krpo, v katero je že nekaj tednov brisal svoj čopič, jo napol v okvir in pod njo napisal: »Zarja, barvna simfonija v duru in molu.«

Žaloigra madžarskega naroda se bliža višku

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ogrski delavci so na razpust svojih svetov odgovorili s splošno stavko ter naslovili na mednarodni proletarijat poziv, naj jih s stankami tudi moralno podpre v njihovi borbi. Nato je Kadar proglašil obsedno stanje in ustanovil leteča vojaška sodišča, ki naj brezobzirno kaznujejo vse nepokorneže. Samo v Budimpešti je bilo 22 delavcev na smrt obsojenih in ustreljenih, v drugih mestih je pa prišlo do krvavih izgredov in uličnih bojov. Kljub vsej oboroženi premoči, s katero razpolaga vlada, je splošna stavka na celā črti uspela. Tovarne in rudniki počivajo, celotni promet v državi je ustavljen, vse telefonske in železniške zveze z inozemstvom so preki-

Danes žive še na oddaljenih otokih Galapagos ali na Želvinem otočju, pripadajočem južnoameriški republiki Equador, na katerem prebiva le nekaj čez 1000 ljudi.

Otoki štrlijo 900 kilometrov od ekvadorske obale sredi Pacifika in le kakšna ladja se zateče v to deželo živih zmajev.

Teh živali se greje na stotine v toplem soncu. Po zunanosti so popolnoma enaki kot njih pradedje pred milijoni let, le da so dolgi samo eden do dva metra.

Imenujejo se legnani. Hranijo se z rastlinjem in njihovo meso je mehko in okusno kot najboljša pečenka. Domačini jih izlahka ujamejo, ker se človeku ne ognejo, le grozno, a neumno topo vanj strmijo.

Še večji, morski zmaji pa plavajo po tamkajšnjem morju. Ti so črni in pogled nanje je strašen, vendar raziskovalci pravijo, da so prav prijazne živali.

Galapagos pozna pa še druge čudeže. Dežela ima cele okraje, kjer mirno ždijo velikanske želve, da moraš kar po njih hrbtih stopati naprej. Od tod ime Želvini otoki.

Po zraku letajo na Galapagosu tudi veliki ptiči, ki love morske školjke in jih s kljuni kot z ostrimi noži odpirajo in posrebujejo njih vsebino.

V vseh mogočih barvah se na tem otočju preliva tudi bogato cvetje. Zdi se ti, kot da stopaš v najrazkošnejšem rastlinjaku. V tem prasketu je še ostal košček raja, kjer ljudje in zveri še žive v prijateljskem sosodstvu.

njene, tako da je Madžarska od ostalega sveta popolnoma odrezana.

Nov dokaz, kako je gola sila v borbi proti složnemu in enotnemu ljudstvu povsem brezuspešna. Kar narodi hočejo, sta svoboda in demokracija. In to ne velja samo za Madžare in Poljake, zakaj težnje po večji svobodi se pojavljajo z rastočo močjo tudi v Romuniji in Bolgariji, kjer so Rusi prisiljeni vse strože nadzirati in krotiti nezadovoljne množice. Najznačilnejše pa je, da se zahteve po demokratizaciji pojavljajo tudi že med visoko šolsko mladino v Sovjetski zvezi sami.

V Evropi ne bo pravega in trajnega miru vse dotlej, dokler ne bo v tej ali oni obliki povsod zmagala demokracija.

Dopisi s Tržaškega

TEŽKA GOSPODARSKA KRIZA

V zvezi s težko gospodarsko krizo, v katero je zašlo naše mesto, je ministrski predsednik Segni pretekli četrtek sprejel odposlanstvo tržaških gospodarstvenikov, ki ga je vodil predsednik Tržaške trgovinske zbornice prof. Luzzatto-Fegitz. Isti dan je Segni imel daljši razgovor tudi s predsednikom pokrajinskega sveta prof. Gregoretijem, tržaškim županom ter z nekaterimi vodilnimi osebami iz goriške ter videmske pokrajine.

Izid razgovorov ni še natančno znan, ker bo prof. Fegitz o njih poročal šele ta teden na seji predstavnikov trgovinske zbornice. Toda iz izjav, ki jih je dal italijanskemu radiu tržaški župan, lahko sklepamo, da sestanek ni obrodil sadov, ki so jih naši prebivalci upravičeno pričakovali. Bartoli je povedal, da je za gospodarski razvoj Trsta vlada skoraj že izgotovila poseben »štiriletni načrt«. Ta se pa ne bo mnogo oddaljil od načrta, ki ga je svoj čas za Trst osnoval pokojni minister Vanoni. V korist našega mesta je Vanoni osnoval v prvem obdobju (1954-56) obsežen načrt javnih del ter odredil znatno pomoč krajevnim ustanovam, tržaški lukii, Ustanovi industrijskega pristanišča itd.

V drugem obdobju pa je mislil Vanoni ustanoviti na Tržaškem nekaj poldržavnih industrijskih podjetij ter okrepiti in zboljšati vse prometne zveze.

Vse torej kaže, da vlada Vanonijevega načrta, ki bo čez leta brez dvoma učinkovit, ni zavrgla, vendar je na žalost tudi res, da ni sprejela nobenih novih ukrepov, ki bi mogli današnjo krizo zmanjšati. Naravnost porazno pa bo na naše prebivalce vplivala izjava Bartolija, iz katere izhaja, da je vlada odločno proti ustanovitvi proste cone ter da namerava nuditi le nekaj carinskih olajšav v prid tržaškemu blagovnemu prometu in deloma prebivalstvu. Tu gre najbrž za prosto cono, kakršno je vlada svoj čas odredila Gorici. Obče znano je, da ta služi predvsem nekaterim pridobitnim ustanovam, medtem ko nimajo široki ljudski sloji od nje skoraj nobene koristi.

Tržaški župan in ostali oblastniki so v Rimu hoteli rešiti predvsem vprašanje avtoceste Trst-Benetke, za katero je vlada pred nekaj meseci odredila, da se bo gradila kasneje. Naši predstavniki so pa prosili Segnija, naj sklep prekličie ter naj se cesta začne graditi takoj. Tudi v tem vprašanju so naleteli le na delno razumevanje. Segni je izjavil, da bodo šele proučili, ali državni proračun sploh dopušča, da bi vlada dala predujem 6 milijard, kolikor znaša državni prispevek za to cesto.

Potovanja tržaških veljakov v Rim niso obrodila bogve kakšnih sadov. Preteklo bo torej precej časa, preden se bo Trst izmotal iz današnje težke gospodarske krize, v katero je zašel zaradi posledic druge svetovne vojne ter v dobršni meri tudi zavoljo kratkovidne povojne gospodarske politike tržaških nacionalističnih veljakov.

NABREŽINA

Pretekli petek se je v Nabrežini začelo redno jesensko zasedanje občinskega sveta. Po uvodnih besedah župana Furlana je odbornik Drago Legiša na kratko obrazložil

pravilnik za občinsko športno igrišče v Nabrežini, za katero je občina doslej potrosila nad 20 milijonov. Igrišče je danes v glavnem dokončano in se na njem lahko opravljajo najrazličnejše športne tekme. Po daljši razpravi je bil pravilnik z večino glasov sprejet.

Odbornik Legiša je nadalje utemeljil osnutek pogodbe za nabavo zdravil revežem, katerim mora občina nuditi brezplačno zdravstveno službo. Zdravila bo kot doslej občini dobavljala lekarna dr. Logarja iz Nabrežine.

Ker je prefektura pred kratkim zavrnila sklep upravnega odbora, naj se ojači električna javna razsvetljava v Štivanu, je moral občinski svet tudi o tej zadevi razpravljati. Svetovalci so potrdili sklep upravnega odbora, po katerem bo ACEGAT postavila 11 novih žarnic za skupni strošek 270 tisoč lir. Nato so svetovalci odobrili pravilnik, ki urejuje uporabo občinskih vozil.

Na zadnji točki dnevnega reda je bila prodaja občinskih zemljišč 8 zasebnikom. Vse dosedanje občinske uprave so navadno ugodno reševale prošnje občanov, ki so si hoteli sezidati stanovanjske hiše na občinskem zemljišču. Ker so prosilci izvečine delavci in majhni obrtniki, jim je občina vselej šla na roko tako, da je za stavbna zemljišča določala nizke cene. Tega mnenja pa niso nadzorna oblastva, ki od občinskega sveta določene cene običajno znatno dvignejo. Posledica tega je, da mora vse prošnje občinski svet ponovno proučiti. Ne preostaja mu drugo, kot da od zgoraj narekovano ceno sprejme. Pač pa so svetovalci v petek ostro grajali postopek, ki revnim ljudem silno otežuje gradnjo hiše ter obenem hudo ovira težnjo, da bi se nekoliko omilila stanovanjska kriza.

Občinski svet je zadnjič rešil pet takih primerov, in sicer prošnje g. Kobala, Perica ter Zege iz Štivanja ter gospe Makovec in g. Rebole iz Nabrežine. Novi prosilci so trije: trgovcu Radoviču je občinski svet sklenil prodati 278 kv. metrov zemlje po 700 lir, Žerjalu ter Sunseriju pa po 500 kv. metrov po 350 lir za meter.

Na koncu je odbornik Drago Legiša obvestil svetovalce, da je Ustanova za gradnjo ljudskih hiš določila 20 milijonov za gradnjo stanovanjske hiše z 9 stanovanji v naši občini.

CEROVLJE

V zvezi z gradnjo nove šole v Cerovljah smo prejeli naslednje pismo:

Zidava nove šole je važna zadeva in zanimala vse vaščane. Po starem so naši otroci obiskovali šola v Mavhinjah, a zaradi dolge poti so odprli šola tudi v naši vasi in neumno bi bilo, ko bi zdaj šolsko poslopje zidali zunaj vasi, skoro tako daleč, kot je do Mavhinj. Šola mora stati v vasi, da je lahko dostopna vsem otrokom. Tudi sredi vasi so razpoložljivi prostori za zidavo, ki bi ne stali nič več kot na jusarskem svetu, saj tudi ona zemlja ni zastoj: za nekaj lir pa ne smemo žrtvovati koristi vseh otrok. Vodovod in elektriko za dve hiši zunaj vasi je občina dolžna napeljati z drugimi skladi. Naša vasica je miren kraj in šola sredi nje bi bila v lepšem miru kot ob glavni cesti in obenem v zavet-

nem kraju. Vsega tega pa bi ne bilo, ako jo drugam postavimo. Zato pričakujemo od oblastev, da bodo upoštevala pametne želje in zahteve staršev in postavila novo šola, kamor spada: to je sredi vasi.

V imenu vaščanov

Pahor Jožef

SLIVNO

V ponedeljek zvečer se je pri nas zbrala večja skupina vaščanov, da se s predstavniki občinske uprave pogovori, kje naj se zgradi novo šolsko poslopje. Po daljši in izčrpnii razpravi so se vaščani sporazumeli, naj se po možnosti stavba sezida nedaleč pod vasjo ob cesti v Nabrežino, in sicer na cerkvenem zemljišču ali pa na parceli, ki je last gospe Olge Šemec, sedaj bivajoče v Kanadi.

Domačini so obenem izkoristili priliko, da so predstavnikom občine obrazložili najnujnejše potrebe vasi, in sicer v prvi vrsti ureditev vaških poti, ki so jih zadnji nalivi strahovito poškodovali. Sestanek je brez dvoma pokazal, kako so potrebna ter vsestransko koristni neposredni stiki med občinsko upravo ter občani. Prav bi bilo, da bi bili ti stiki bolj pogosti.

REPENTABOR

Na repentaborskem županstvu je pretekli petek bila prva seja jesenskega zasedanja občinskega sveta. Potem ko so svetovalci odobrili finančni obračun za prejšnje leto in imenovali tri preglednike računov za leto 1956, je župan Bizjak obširno poročal o gospodarskih načrtih, ki veljajo za dobo od julija 1956 do junija 1957. Občina je bila svoj čas predlagala za 30 in pol milijona lir javnih del, a oblastva so ji nakazala le 9 milijonov. Sedaj izdelujejo načrte za popravilo občinskih poslopij, ureditev ceste Col-Repentabor ter ostalih občinskih poti ter za razna dela v župnijski cerkvi. Za novo cerkveno uro bodo potrošili 600 tisoč lir. V zadnjem času so že izgotovili načrte za asfaltiranje cest po vaseh, za preureditev treh kapelic ter zboljšanje ceste od Repna proti zgornjski občini. Z vsemi deli bodo pričeli, brž ko bo tržaški tehnični urad odobril gradbene načrte.

Ker so pri Seladu zaposlene le 4 osebe in ker je precej delavcev zaradi prekinitve dela v dveh kámmolomih ostalo brez zaslužka, je župan izrazil željo, da bi Selad sprejela v službo večje število brezposelnih. Na seji smo tudi zvedeli, da bodo v najkrajšem času napeljali javne telefonske govornice v Repen ter na Col. Za leto 1957-58 pa je občinski svet odobril predlog upravnega odbora, naj se v naši občini izvrši za 17 milijonov 700 tisoč lir cestnih ter za 20 in pol milijona gradbenih del.

FERNETIČI

V zadnjem času se po naših cestah dogaja čedalje več prometnih nesreč. Ni skoraj praznika, da se ne bi pripetila v naši bližini kaká nezdoda. Prejšnji teden je na poti proti Sežani nekí tržaški tovornik do smrti povozil Riharda Čuka iz Trečb; pretekli petek pa sta se nedaleč od naše vasi resno ponesrečila Avgust Križman iz Padrič ter Alfredo Benvenuti iz Trsta. Iz neznanih vzrokov sta na motornem vozilu nenadoma zavozila s ceste ter zadobila hude poškodbe po vsem telesu. Odpeljali so ju v bolnico, kjer se Križman hori s smrtjo, medtem ko je Benvenutijevo stanje nekoliko manj nevarno.

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI KANDIDATI

Zadnjič smo med goriškimi kandidati omenili tudi grofa Attemsa. Res je nosilec liberalne liste, a popravljamo, da on ni bil pod nemško zasedbo goriški župan. Ta je bil neki drugi član goriškega plemstva, in sicer grof Coronini Alessio iz Šempetra.

Volilni boj ni nič kaj v pravem razmahu. Stranke so se omejile bolj na podrobno agitacijo in pošiljajo po hišah volilna pisma in letake.

CESTA SMRTI

Od mosta čez Sočo pri Ločniku teče dolga glavna cesta preko Majnice proti Gradiski. Čeprav je široka 6 metrov in pol, se je na njej zgodilo že toliko nesreč, da jo imenujejo »cesto smrti«. Ker je namreč ravna in gladka, vsi dirjajo po njej kot blazni, in od tod nesreče.

Oblastva so sklenila, da bodo sedaj cesto razširili na enajst metrov. Velikanske drevoče platan mislijo posekati in ob straneh zgraditi poti za pešce. Eno platano bi pa le morali pustiti in nanjo vsaj za pol ure privezati prvega blaznega dirkača. Le tako ne bo več na tej cesti smrtnih nesreč.

HUDA NESREČA

V četrtek je dijak zadnjega letnika slovenskega učiteljskega v Gorici Virgil Radetič iz Jamelj po šoli skočil na motorno kolo, da bi hitro prišel domov h kosilu. Toda na

ravnani). »Strada chiusa«, pravijo table podjetja, in v spodnjem delu, skoraj do spomenika, so jarki še odprti. Tako so tisti, ki so upali, da bodo imeli za božične praznike že vodo, razočarani in bo treba to upanje žal prestaviti v leto 1957.

ŠTANDREŽ

V sredo preteklega tedna se je smrtno ponesrečil 25-letni domačin Cingrle Marij, ki se je poročil komaj pred tremi meseci s hčerko g. Pahorja iz Sovodenj.

Dne 16. dec. vsi goriški Slovenci na volišča! Abstinenca je zločin nad narodom!

Bil je uslužben v pekarni g. Viatorija. Ko je šel na motornem vozilu po ulici Vittorio Veneto, je v bližini znanega dekliskega zavoda sv. Jožefa treščil ob tovorni avto, ki ga je vozil 33-letni jugoslovanski državljani Mirko Skamperle. Ostal je na mestu mrtev.

Pokopali smo ga ob veliki udeležbi vaščanov in pokojnikovih prijateljev ter znancev iz Gorice.

Naj mu sveti večna luč; njegovi užaloščeni ženi in vsem sorodnikom v Štandrežu in Sovodnjah izražamo iskreno in globoko sožalje.

IZ DOBERDOBA

V naši občini je 1504 prebivalcev, od teh

Vsakdo naj voli po svoji vesti in svobodnem prepričanju!

Travniku pri vodnjaku je trčil ob kmečko gospodinjjo Fornazarič z Volče drage in oba sta zletela na tla. S pretresenimi možgani so ju odpeljali v bolnišnico. Mirnemu in dobremu dijaku ter ponesrečenki želimo, da bi kmalu okrevala.

IZ PEVME

Uršič Valentin, starosta naše vasi, je umrl v 91. letu življenja in smo ga v petek pokopali. Rodil se je na Banjšicah, a je bil nad 30 let med nami. Tu je kupil malo posestvo in je imel posebno veselje do živinoreje. Pokojni je bil poštenjak stare korenine, gospodar kot se tiče ter pravi oče svoji veliki družini, katero je vzgajal versko in narodno z besedo in vzgledom. Bil je veselega značaja in prepeval se na smrtni postelji.

Spodbudno je bilo pri lepem pogrebu gledati številne pokojnikove otroke, ki so za dobrim očetom zares srčno žalovali. Bog hodi tolažnik njim in njihovi materi, očetu pa daj Bog večni mir!

OSLAVJE

Zadnji čas vse bolj molče o našem vodovodu, ki bi moral biti že davno dokončan in v uporabi. Žal pa ni tako. Res je, da so ob obisku predsednika Gronchija hiteli v delom blizu spomenika tudi v dežju, res je tudi, da skušajo do volitev tudi pri šoli v Pevmi, kjer bo črpalka, vsaj približno dovršiti glavna dela, a kljub temu je še polno dela neizvršena. Nabiralnik vrh Oslavja ni še končan, vna pot ni še v redu (jarki so zasuti, a ne iz-

je 993 volivcev, in sicer 459 moških in 444 žensk; na volišču v doberdobski šoli jih voli 524, na volišču v ljudski šoli v Dolu pa 379. Predsednik volišča v Doberdobo je g. Giordano Zanetti iz Gorice, v Dolu pa dr. Ruggero Colle iz Gradiške. Občinska volilna komisija je tudi že imenovala po štiri skrutinatorje za vsako volišče. Volivci so že dobili volilne izkaznice na svoje domove, ena je celo romala v Venezuelo, druga v Palermo.

Prefektura je pretekli teden odobrila sklep pobrajinskega sveta, naj se doberdobskemu vodovodu da 200 tisoč lir podpore.

Z VRHA

Pravijo nam, da bo za božič pri nas že za-

Slovenci, glasujte le za slovenske liste in slovenske kandidate!

čel poslovati televizijski in radijski ojačevalce.

Gradbena dela te najmodernejše naprave živahno napredujejo. V torek je Ribijev tovorni avto pripeljal 20 ton gradiva. Za anteno, ki bo merila 28 m, ter za kabino.

Vrhovec smo s to napravo zelo zadovoljni in nanjo ponosni, čeprav nimamo za njeno zgradbo nobene zasluge. Ta zasluga gre legi naše zemlje. Tudi ta ima svojo vrednost.

RAZGLAS VOLIVCEM

Goriško županstvo javlja, da se je končalo dostavljanje volilnih izkaznic na dom. Vseh

potrdil županstvo ni moglo zavoljo tega dostaviti na dom, ker volivci niso občinskega urada obvestili o spremembi svojega stanovanja. Zato je ostal na občini cel kup izkaznic.

Upravičenci naj se čimprej zglasijo na volilnem uradu v ulici Garibaldi.

ZA ELEKTRIČNO CENTRALO NA SOČI

Uprava Krožnega sklada, ki je bil ustanovljen, kakor je znano, iz podpor zaveznikov Trstu, je v preteklem tednu odobrila veliko posojilo 506 milijonov, Goriški vodno-električni družbi. S tem denarjem bodo zgradili veliko električno centralo na Soči ter obe-

nem ojačili namakalne naprave na Krminsko-Gradiščanskem polju.

Poleg tega je Konzorcij vzhodno-furlanskega vodovoda prejel iz Rima obvestilo, da je bilo nakazanih 45 milijonov za vodovodno mrežo na Gradiščanskem polju. Ta dela se bodo oddala na javni dražbi še ta mesec.

OPOZORILO KMETOVALCEM

Kmetijsko nadzorništvo je proučilo vse prošnje, ki so jih kmetovalci vložili za dobavo izbranega semenskega žita. Ker je ministrstvo določilo za Goriško 1510 stotov semena, je nadzorništvo vse prošnje lahko ugodno rešilo. Izplačilo državnega prispevka se bo izvršilo na podlagi redne fakture, ki je bila izdana ob nakupu semena.

Kmetovalci naj fakture predložijo Kmetijskemu nadzorništvu najkasneje do 31. decembra. t. l.

TRŽIČ

Naše ladjedelnice so pretekli teden zopet izročile italijanski mornarici dve vojni ladji, in sicer »Roverca« in »Mango«, ki ju je naročilo poveljstvo Atlantske zveze. Tudi ob tej priliki so zastopniki mornarice izrazili vodstvu in delavstvu tržiških ladjedelnice zaradi dovršenosti izdelkov veliko pohvalo. Človek, ki zaseduje delovanje ladjedelniške tržiške industrije v zadnjem letu, dobi zares vtis, da je to največje podjetje na Goriškem premagalo težko krizo le po zaslugi svoje strokovne usposobljenosti; saj bi si drugače ne mogli razložiti tako obilnih naročil, ki jih pošiljajo v Tržič tudi velike inozemske pomorske družbe.

KONCERT GORIŠKEGA PIANISTA

Pianist Devetak Gabrijel je v ponedeljek preteklega tedna priredil na celovškem radiu klavirski koncert. Igral je dela skladateljev Caselle, Ravnika, Stravinskega, Scarlattija in Schumanna. Njegova izvajanja so posneli na ploščo in se bodo v kratkem prenašala v glasbenih programih po vsej avstrijski radijski mreži.

K pomembnemu uspehu čestitamo!

OBVESTILO BEGUNCEM

V torek, 18. decembra, bo ob 8.30 delitev živeža za begunce, in sicer od abecedne črke A do K vključene. Ostali bodo prejeli živež v sredo od 14.30. Vsi naj se oglasijo naravnost v skladišču v ulici S. Gabriele. Marijan Komjanc

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

ŠT. LENART

Pred kratkim so se pri nas zbrali župani občin Sv. Lenarta, Grmek, Srednjega in Dreke. Zborovanja se je udeležil tudi državni poslanec Driussi iz Vidma. Glavni predmet razprave sta bila poročila o gospodarskem položaju prizadetih občin ter vprašanje, kako bi se mogla vsaj omiliti brezposelnost, ki jo je povzročila zlasti ukinitve znanne cementarne v Čemurju.

Poslanec Driussi je županom povedal, da se izdelovanje cementa v čemurski cementarni ne splača, ker ga drugod lahko ceneje proizvajajo. Poleg tega je poudaril, da bi bilo potrebno uvesti tudi za industrijska podjetja v Beneški Sloveniji take olajšave, kot jih imajo v južni Italiji. S tem bi bilo mogoče v nadiških dolinah ustanoviti kakšno novo industrijsko podjetje. Poslanec je tudi omenil, da bi bilo treba priključiti nadiške doline ter čedadski okraj h goriški prosti coni.

Župani pa so k poročilu dodali, da je potrebno izvršiti v najkrajšem času v njihovem okolju nekatera javna dela, kot so: telefon v Lombaju, nova šola v Srednjem, asfaltiranje ceste iz Skrutovega v Klodič in Zamir. Poslanec je obljubil, da bo storil vse, kar je v njegovi moči, da se predlagana javna dela čimprej uresničijo.

IZ GRMEKA

Med našim prebivalstvom je zavladalo nepopisno veselje, ko se je od 1000 izseljencev iz naše občine, ki se klatijo v tujini s trebuhom za kruhom, vrnilo pred kratkim v domačijo 40 delavcev. Vsi so, hvala Bogu, zdravi. S seboj so prinesli tudi nekaj pod palec,

da bodo mogli preživljati svoje družine čez zimo.

IZ BELEGA POTOKA

Poštno ravnateljstvo je pred nedavnim odredilo, da morajo prebivalci Belega potoka hoditi na pošto v Brdo in ne več v Ravenco. To so napravili, ne da bi se prej domeni-li z občinsko oblastjo ali s prebivalci Belega potoka. Zato je nastalo med ljudmi veliko nezadovoljstvo.

S tem ukrepom se nihče ne strinja, čeprav jim bo lahko poštni urad v Brdu redneje dostavljal pošto, ker vozi od tam v Beli potok avtobus.

Pri nas je namreč več upokojencev, ki prejemajo pokojnino. Ti pa morajo ob izplačilu pokojnine predložiti potrdilo občinske uprave, da je upokojenec še živ.

Vsako bo odslej moral iti najprej v Ravenco, kjer je občinski urad, po potrdilo in nato v Brdo po pokojnino. Tako bo moral izgubiti kar dva dni. V Ravenco je treba poleg tega iti peš preko visokih gora in to v zimskem času tudi sploh ni mogoče.

To vzbuja v prebivalstvu Belega potoka hudo ogorčenje, a ljudje upajo, da bodo oblastva uvidela te neprilike in težave ter obnovila stari red.

IZ REZIJE

Naša občinska uprava bo morala odslej povisati občanom davke, ker so oblastva prepovedala nadaljnjo sečnjo gozdov. Doslej je od gozdov imela občina 20 do 30 milijonov letnih dohodkov, s katerimi je lahko krila vse upravne stroške. Domačini bodo odslej morali plačevati večje davke, čeprav nimajo

doma nobenega zasluzka. Kruh si morajo služiti s krvavim delom v tujini, ker doma vlada na žalost skoraj popolna brezposelnost. Da ne bodo ljudje omagali pod pretežkim bremenom davkov, bi morala država prihiteti na pomoč občini ter sama kriti primanjkljaj. Obenem bi se morala državna oblastva pobrigati, da z različnimi učinkovitimi ukrepi poskrbe obmejnemu prebivalstvu nove viře zasluzka na domači grudi. Tedaj bodo občani prav radi plačevali večje davke.

Če ne bo nobenega ukrepa, bo povisanje davkov prisililo k izseljevanju še celo vrsto naših domačinov. Bije že dvanajsta ura, da državna oblastva končno preprečijo izpraznevanje naše domače grude.

UKVE

Naša vas ima že od leta 1908 svoj vodovod, ki ga upravlja občina. Voda je danes napolnjena že v vse hiše in hleve. Poleg tega oddaja občina vodo še tukajšnji vojaški posadki, ki je porabi ogromne množine, tako da začne zlasti v hudih zimskih mesecih vode primanjkovati. Oškodovani so pri tem zlasti občani, ki imajo bivališča v višjem delu vasi. Zato se čuti danes splošna potreba po okrepljenem vodovodu. Potreben bi bil podaljšek do kakega drugega studenca. Tehnično to ne predstavlja posebnih težav in naši občinski možje se že bore za uresničenje tega načrta. Pristojna oblastva sedaj raziskujejo vodo novega studenca, ali je kemično in za zdravje ljudi in živine neoporečna. Koliko bi delo stalo, še ne vemo, a znano je, da je zadnja leta bilo porošenih za druge frakcije naborješke občine več desetnih milijonov. Zato menimo, da bi ne bilo odveč, če se porabi vsaj nekaj milijonov tudi za Ukve, ki nosijo največje davčno breme v občini.

10

R. B.

»No, ja«, zabruna na koncu visoko spodvihani Polenta, »pri tisti gospodi okoli političnega lonca je kot pri naši ribiški klapi. Danes ti visi polna mreža čez les, da ti hudič čez skače, jutri pa ni niti enega zlomka notri.«

»Kako je pa s temi rečmi?« sva radovedna vprašala s prijateljem. Cesar sikne slino in čik v visokem, umetnem loku v morje: »Nam se je tudi tako že zgodilo. Še pomniš, Polenta, ko smo v eni noči naložili za debele tisočake rib, saj bo tega nekaj mesecev!«

»Ma, kaj tisto, strela. Bibčevska klapa jih je pobrala še za enkrat toliko«, preklinja Polenta nevoščljivo. »Tokrat je bilo kaj deliti!«

»Kako kaj pa nocoj kaže?«

»Čak'te, bomo videli. — Hej, Nini, kako je tam?« vpije Cesar skozi ročno trobilo.

»Ho-oo! Ribe skačejo; dva cevola sta in sardonci, se sitno oglašata nazaj.«

»Nikoli mu ni prav«, se pridruša Cesar.

»Dva cevola pravi — in voda?«

»Teče largo!«

»Bo že nekaj«, se zadovoljen oddihuje Cesar. »Če ribe skačejo, pomeni, da jih luči z lampare vabijo k sebi. Tudi če voda teče, je dobro. Ribe plavajo, kot je tok. Seveda pravi ribič jih mora poznati. Šeifa in lampara

morata zaveslati počez proti njim, pa se kar na mestu ustavijo.«

»Karbida, Joger«, razsaja Polenta. »Ma saj ti že umira!«

Nekaj časa je spet vse tiho. Kar je budnih, pazijo na ribe. Nekateri pa že smrčijo po vrveh.

»Svak, je res pod nami potopljena barka?« prozveduje Tonko.

»Je, jec«, pravi Cesar in se obrne k nam.

»Za vsako stopinjo znamo tu na vodi. Kakšna je in tudi, kaj se skriva spodaj. E, ja, se zgori večasih, da tako pihne čez Sveti Lenart, da nas burja pošteno meče, poliva se po nas in iz nas. Pa zdaj je malo bolje. Takrat je bilo še vse na veslo in jadra. Zdaj si z motorji upamo tudi v vetru ven na visoko. Takrat pa nisi znal, ali te bo potegnilo noter ali boš zjutraj še slišal zvoniti sveto jutro s Križa. V tistih časih je tudi bilo več ribičev, kot nas je danes. Kamnarjev je bilo malo. Vse je šlo na vodo. Dalo se je zaslužiti. Danes nas je pravih ribičev da ali ne okoli sto dvajset; je tako, svak Kazara?«

»Kaj dosti več nas še z Barkovljani ne bo«, pritrjuje starina. »Davka niso dosti več naložili, a ni več takih lovov. Nocoj bo nekaj žrnade, potem bo pa lahko tri dni kvas.«

»Ne vem, kakšen zlomek je vtaknil svoj

rep vmes«, tveže dalje Cesar svoje besede. »Ko še niso v mojih mladih letih poznali močnih lampar, so z navadno lučjo klicali in slepili ribe. Pa naj me zlodej otipa, če jih ni bilo več kot danes. Zato je pa tudi ribičev bilo več. — Se še spominjam, koliko nas je bilo v procesiji na Barbano. Bubeč sem bil kot zdaj ta Tonko. Dolga vrsta bragocov in bark je jadrala zgodaj zjutraj proti lagunam.«

Prepevali smo svete pa še kakšno posvetno vmes. Potem smo šli pomolit k barbanski Mamki. Po opravi so ga naši očetje zvrnili pošteno mero črnine. Mi bubeč smo pa šli trgati 'barbanske rože'.

Malo je odnehal, ker je grlo postalo suho.

Ponudil sem mu pletenko. Ko je pomagal suši, se je odemoknil in se z roko pobožno pobrisal.

Za hip se je Cesar zamislil v stare spomine, kakor da se še vidi kot bubeč v barki na Barbani. »Eh, že nekaj polente smo od tlej snedli«, je bolj sam zase nadaljeval pripovedovalec. Ko se je snop svetlih žarkov osuknil s tržaškega svetilnika na naš jambor, je Cesar zamahnil s kapo tja proti vrhu in pokajal šop suhih rož: »Ajte tam gori so še danes privezane v lepem in v grdem, vedno enaké so. Takrat, ko jih je gospod nunc pred oltarjem blagoslovil, smo se bubeč kosali, kdo bo zlezal na najvišji jambor. Jaz sem bil takrat poskočen, ne mataroga kot zdaj. Po dvajset let ostane tak žegen »barbanskih rož« vedno enak. Vsi smo tiho poslušali stažega ribiča, ko je tako lepo niral svoje spomine v šopke in romanja po morju. (Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Slovenski oktet v Gorici in v Trstu

V soboto in nedeljo je Slovenski oktet iz Ljubljane razveselil goriške Slovence s tremi koncerti. Višek je bil sobotni večerni nastop v polni prosvetni dvorani na Korzu.

Oktet, ki se je vrnil iz umetniškega krožnega potovanja po Kitajski, je pokazal vedrino in obenem umetniško globino narodnih in tujih pesmi. Umetniški vodja pevske skupine profesor Bole je oktet zžil v trdno enoto, ki tudi najbolj preproste pesmi podaja z globokim in svojsko interpretativnim umetniškim čutom.

Najprej so pevci v soboto zapeli v počastitev Antona Försterja venec njegovih skladb. »Večerni ave« je odmeval kot bronasto zvonjenje. Posebno pa so vžgale tri pesmi: »Spak«, ruska »Monotono pozvanja« in Vodopivčeva »Zabe«.

O tej skladbi našega goriškega pevcu je treba pripomniti, da so prav »Zabe« tudi po svetu izzvale viharje navdušenja, in to po pričevanju profesorja Boleta samega. Seveda je oktet na poseben, dosti, nam nepoznan način vlit tej sicer preprosti skladbi tako onomatopeično razlago, da so tudi na Kitajskem kar uživali ob njej. Isto se je zgodilo tudi na koncertu v Bruslju v Belgiji. Oktet je zapel tudi črnske duhovne psalme in eno kitajsko, ki je delala vtis izcizelirane miniature. Sploh je odlika okteta v milini in mehki, kar se je pokazalo še posebej pri pesmih s solističnimi vložki.

Poslušalci — tokrat smo opazili v dvorani osebe vseh vrst in prepričan — so bili kar zajeti od bogastva glasov. Ko sta ob koncu prvega dela dekleti v narodnih nošah pripeli vsakemu pevcu nagelj in rožmarin, ni bilo konec navdušenja.

Kdor je slišal petje Slovenskega okteta, je razumel, zakaj je slovenska pesem tudi v tujini dosegla tolikšno priznanje.

r—b.

V ponedeljek zvečer je priredil v Avditoriju svoj koncert Slovenski oktet iz Ljubljane, ki je trenutno gotovo najboljši med manjšimi slovenskimi zbori. Letos je bil na uspelem krožnem potovanju po Kitajski, že prej pa je gostoval v Avstriji, Franciji in še v celi vrsti drugih držav, kjer je povsod častno zastopal slovensko pesem. »Spominček« s turneje po Kitajskem so prinesli tudi nam, ko so nam zapeli na ponedeljkovem koncertu v kitajščini lepo kitajsko pesem. Velika večina poslušalcev je pri tej priložnosti najbrž prvokrat slišala kitajski jezik. Po ploskanju občinstva sodeč, je pesem ugajala.

Ostali program koncerta je obsegal predvsem umetne slovenske pesmi, pa tudi nekaj ljudskih. Zapeli so tudi nekaj srbskih, ruskih, hrvatskih in neko cerkveno pesem ameriških črncev. Občinstvo je bilo navdušeno, hkrati pa so dobili vodje in člani naših pevskih zborov nekaj predstave, kako naj uredi lastne pevske programe, ki so nadvse potrebni osvežitve, saj so se zataknili tam nekje v čitalniški dobi. Velika večina pevskih programov naših prosvetnih društev bo namreč kmalu praznovala stoletnico. Njihov častitljivi starinski značaj moti le tupatam kaka novejša vsiljenka. Drugače pa nas programi pevskih nastopov na našem ozemlju naj-

Pesniška zbirka Ceneta Vipotnika

Cene Vipotnik je poleg Boža Voduška, Jožeta Udoviča, Edvarda Kocbeka in Antona Vodnika eden najboljših sodobnih slovenskih pesnikov. Skoraj dvajset let je objavljaj svoje pesmi po raznih revijah, še rajši pa jih je zapiral v miznico. Nekateri mu očitajo preveliko samokritičnost in verjetno se zato vse dozda ni mogel odločiti, da bi izdal svoje pesmi v samostojni zbirki. Obljubil jo je sicer že leta 1947, vendar je odlašal z njo vse do danes. Šele zdaj je izšla pri Cankarjevi založbi v Ljubljani in upamo, da bo v kratkem na razpolago tudi v tukajšnjih slovenskih knjigarnah. Naslov zbirke je »Samotno drevo«.

Vipotnikova zbirka je razveseljiv dogodek v letošnji slovenski knjižni proizvodnji, ki je bila, zlasti še kar se poezije tiče, precej revna.

Cankarjeva založba namerava izdati v kratkem tudi pesniško zbirko Edvarda Kocbeka. Svojo zbirko pripravlja tudi Jože Udovič.

večkrat prijetno zazibljejo nazaj v stare čase in — v dremanje.

Da pa našemu občinstvu to ni vseeno, je dokazalo tudi z obiskom koncerta Slovenskega okteta, saj je bila velika dvorana Avditorija popolnoma zasedena. Za mnogo ljubiteljev petja je znanjalec vstopnic. Slovenski oktet bo v Trstu vedno dobrodošel.

I. S.

„Galeb“ v tretjem letu

Te dni smo dobili v roke prvo številko tretjega letnika mladinskega mesečnika »Galeb«. Ovitek je nekoliko izpremenjen in je prav okusen, le barve niso prav dobro izbrane. Treba bi bilo najti tone modre in vijoličaste barve, ki bi se bolje med seboj ujemali.

Vsebina pa je pestra in živa. Mladinsko poezijo predstavljajo A. Cernejeva, Vera Albreht, Fr. Skalar in Danilo Gorinšek. Pristrčni sta zlasti pesmici »Zakaj?« A. Cernejeve in »V zameno« Vere Albrehtove. Jožica Martelanc nadaljuje iz lanskega letnika povestico o psu Volkcu in njegovem prijatelju, v katerem meša resnični in pravljici svet. Včasih se ji to prav dobro posreči, včasih pa je njeno pisanje precej prisiljeno. V splošnem je pravljica povestica premalo strnjena in napeta, vendar pa prijetna in ljubka ter je najbrž malim bralcem prav všeč. Ilustrira jo Bogdan Grom.

Vladko Kogoj je objavil pravljico o velikanih, ki so nekdanj živeli v alpskem svetu, potem pa okameneli, pa tudi pravljico »Čudoviti fizičček«, ki je napisana tako, da se je otrokom gotovo takoj priljubila. Končala se bo v prihodnji številki. Ilustriral jo je B. Bambič.

Črtica »Dva svetova« Josipa Ribičiča je žalostna zgodba o dečku, ki odkrije v mestu socialno krivico. Morda je v tem tudi nekoliko pretirana, pisana v slogu nekoliko prisiljene »socialne« literature črnobelega slikanja.

Številko izpopolnjujejo še razne krajše pravljice, slikanice, sličice iz narave, nasveti za pridne roke in drobne zanimivosti. Pristrčna in zanimiva so pisemca »malih dopisnikov«, med katerimi pa odkrijemo same Opence in Prosečane. Po tem bi sklepali, da tamkajšnji šolarčki najrajši bero »Galebas«, ali pa da so najbolj pridni za pisanje. List seve ni brez ugank.

Poleg Bogdana Groma in B. Bambiča so ilustrirali prvo letošnjo številko z lepimi risbami še Milko Bambič, Robert Hlavaty in Sonja Budal.

Pogrešamo pa v mesečniku umetniško pomembnejšo, zanimivo povestico, ki bi se nadaljevala iz meseca v mesec.

I. K.

Poezija miklavževanja izginja

Sv. Miklavž je gotovo najbolj priljubljen svetnik, vsaj pri otrocih. Pri odraslih, če niso prestari, ga morda poseka v priljubljenosti le sv. Anton (tisti s prašičkom, seveda). Miklavževa darila so ena najlepših in najbolj poetičnih navad, kar se jih je obdržalo med našim ljudstvom iz starega časa in v tej obliki se bo verjetno tudi še dolgo obdržala, če bo sploh kdaj zamrla.

Zal pa nam je za druge oblike miklavževanja, ki v zadnjih letih zamirajo. Na oni strani meje, pa tudi pri nas je začel izpodrivati Miklavža dedek Mraz, ki je že povsem spozetiziran in le še bled ostanek miklavževske romantike. Prevzet je iz anglosaškega protestantskega sveta, kjer se je ohranil kot ostanek nekdanjega miklavževanja, kar dokazuje še zda njegovo ime: »Santa Klaus«. Kot dedek Mraz je moral izpremeniti še ime in tako je izgubil zadnjo sled nekdanje poezije. Vendar je škoda zanjo. Pogrešajo jo naši mali, pa tudi mi veliki smo se veselili ob veselju in presenečenju malčkov. Se pred nekaj leti so razna tukajšnja slovenska društva prirejala Miklavževe večere z razdeljevanjem daril in so ob tej priložnosti navadno uprizorila tudi kako Miklavževo igrice. Takšni večeri so podelili nekoliko časa in poezije sicer mračnim in pustim decembrskim dnevom. Zadnja leta pa je takih večerov vedno manj, letos smo komaj še slišali o kakšnem. Bili so sicer predvsem družabna prireditve, vendar

Slovenski filmi v tujini

Slovenski in jugoslovanski filmi se za zdaj še težko uveljavljajo v tujini. Vzrok je delno v pomanjkanju primerne propagande, delno pa tudi še v njihovi umetniški in tehnični nezrelosti in tudi tendenčnosti. V tehničnem pogledu je slovenska filmska proizvodnja sicer že zelo napredovala, tako da ne zaostaja za povprečjem, manjka pa ji tisto samo ob sebi razumevno in suvereno obvladovanje fotografske in filmske tehnike, ki je značilna n. pr. za filmsko proizvodnjo v Združenih državah, Franciji, Angliji in Italiji, kjer razpolagajo z velikim številom odličnih režiserjev, snemalcev in drugih filmskih tehnikov, pa tudi z velikimi izkušnjami in izročili, tako da jih nikoli ne skrbi, kako napraviti kak film, ampak samo, kaj posneti.

Slovenski režiserji pa so še precej neizkušeni in med njimi se tudi še ni našel pravi in resnični umetnik. Vsi so še povprečni. To je poleg pomanjkanja moderne tehnične opreme glavna hiba in ovira slovenskega filma. Nekateri ljudje pri filmu in v ustanovah, ki so odgovorne za filmsko proizvodnjo, tudi še napačno pojmujejo idejno in estetsko vzgojno nalogo filma in mu skušajo vsiliti preveč očitno ideološko tendenco, kar zlasti tuje gledalce odbija. Film mora razodevati svojo umetniško silo sam po sebi, ne pa s pridiganjem in v izbiri scenarijev po ideološkem vidiku.

Pred kratkim so objavili v Jugoslaviji podatke, iz katerih je razvidno, da je »Triglav-Film« letos prodal Kekca na Kitajsko, »Vesno« pa v Avstrijo, Vzhodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo; predvajali pa so jo tudi na Madžarskem in Poljskem. Koproductijski barvni film »Dalmatinska svatba« je bil prodan v Združene države.

Prihodnje leto namerava »Triglav-Film« posneti tri nove slovenske filme, in sicer: nadaljevanje filma »Vesna«, za katero je že napisal scenarij pesnik Matej Bor, filmsko komedijo z naslovom »Balansera« in filmski omnibus treh zgodb po scenarijih Vitomila Zupana. Poleg tega misli posneti še dokumentaren film o Linhartu.

DRAGOCENA KNJIGA

V Parizu so na javni dražbi dragocenih in redkih knjig prodali en izvod Cervantesovega romana »Don Kišot« za osem milijonov lir. Izdaja je iz leta 1606, ko je bil roman le v nekaj izdavih prvič natiskan.

...

Letošnjo nagrado Društva slovenskih pisateljev za pripovedništvo si delita Boris Pahor za roman »Vila ob jezeru« in Ferdo Godina za zbirko novel »Krivda Jarčekove Kristine«. Dobila sta vsak po 50 tisoč dinarjev. Nagrado za pesništvo pa je dobil Ivan Minatti za zbirko »Pa bo pomlad prišla«. Tudi nagrada za pesništvo je znašala 100 tisoč dinarjev. Slovenska javnost v Trstu je vesela novega priznanja, ki ga je bil deležen naš pisatelj Boris Pahor.

so imeli tudi svoj kulturni in narodni pomen in je škoda zanje. Kazalo bi jih poživiti.

KULTURNE VESTI

»Slovenska kulturna akcija« v Buenos Airesu je izdala zbirko pesmi Franceta Balantiča, ki je umrl nesrečne smrti med vojno in spada nedvomno med najboljše moderne slovenske pesnike. Zbirka obsega vse njegove pesmi.

...

Cankarjeva založba v Ljubljani je ponatisnila romane Prežihovega Vranca »Doberdob«, »Požgani-ca« in »Jamnica«. Prva dva sta izšla v tretji, zadnji pa v drugi izdaji. Nove izdaje Prežihovih romanov sta pripravila Cene Vipotnik in Beno Zupančič.

Zbirka novel Lojzeta Rebule »Vinograd rimske cesarice« bo izšla 15. decembra. Zbirka vsebuje tudi doslej še neobjavljene novele.

KROZEK MLADIH IZOBRAZENECV

vabi na sestanek, ki bo v petek, 21. decembra, ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5/1 desno. Na sporedu je predavanje: KMETJE IN KOLHOZI. Vstop z vabilom.

GOSPODARSTVO

NAJPOGOSTEJŠE VINSKE BOLEZNI

VLAČLJIVOST VINA

Vino teče v kozarec kot olje, pada brez glasu v vezanem curku. Belo vino je navadno tudi bolj motno, sluzato, neokusno; črno pa grenkljato in rezko.

Vlačljivost navadno napada bela vina; črna nekoliko manj, ker hitreje povrejo na tropinah.

Prvi vzrok vlačljivosti je ostanek nerazkrojenega sladkorja v vinu. Sladkor začnejo razkrajati razne bakterije, kot so: »bacillus viscosus vinica«, »micrococcus viscosus« in še druge. Vina z nad 11% alkohola navadno ne postanejo vlačljiva, če le vsebujejo dovolj vezanih kislin. Ugotovili pa so vlačljivost tudi v vinu, ki je vsebovalo 13% alkohola, a premalo kisline. Če je vino zelo sladko (recimo, da vsebuje poleg alkohola še 10% sladkorja), se bo vlačljivost le polagoma razvijala, medtem ko bo hitro napredovala, če bo vino vsebovalo samo 1% nerazkrojenega sladkorja.

Vlačljivost v vinu lahko preprečimo, če poskrbimo za hitro pokopenje sladkorja; to je, če vlada v kleti dovolj visoka toplota (18° C) vso dobo od burnega kipeanja, pa dokler vino ne postane suho, to je brez sledi kakšne sladkosti. Nadaljnje izborna sredstvo proti vlačljivosti je metabisulfit, ali sam, ali še boljše v zvezi s taninom (čreslovino) in citronovo kislino, kot je v zgotovkih »enososina« ali »solfitotantina«.

Če je vino že vlačljivo, — a drugače čisto — mu najprej dodamo po 10 gramov metabisulfit ali eno kocko enososine in ga po 8 dneh pretočimo. Bakterije vlačljivosti so anaerobne, kar pomeni, da se razvijajo le tam, kjer je malo zraku, oziroma kisika: na zraku umrejo. Zato moramo pretakanje izvršiti tako, da vino čimbolj prezračimo. V ta namen obesimo pod sodovo pipo bakreno ali leseno sito ali pa snopič trtinah rozg, skozi katere pojde vino v podstavljeno večjo in široko posodo (šemplo). V njej vino še mešamo s kakšno metlico, tako da se močno peni in istočasno dodamo na vsak hl še po eno kocko enososine, katero prej zdrobimo v prah. »Pretepeno« vino prelijemo v pripravljeno sod; če pa tega nimamo, ga spravimo v plavnik (bedenj), kjer vino počaka toliko časa, da prejšnji sod operemo z vrelo vodo, v kateri smo raztopili 10% navadne sode (1 kg na 10 litrov vode).

Le če je vino vlačljivo in zelo motno, ga ne smemo pretakati na zraku. Takemu vinu moramo dodati 15 gramov bisulfit, 50 gramov citronove kisline in 10 gramov tanina ali pa po 3 kocke enososine na hl. To raztopimo v vinu, katerega potem postavimo na čim mrzlejši prostor, čez mesec dni pa pretočimo na zraku.

ZAVRELIKA

Zavrelca je najhujša vinska bolezen in v naših krajih žal zelo pogosta. Tako jo imenujemo zato, ker opazimo podobne znake, kakor jih kaže še v burnem kipeanju mlado vino. Vino postane motno, če ga tresemo v kozarcu se stvori obilna pena, ki se ne izgubi; s tresenjem v steklenici nastane mnogo

plina (ogljikova kislina!), vino dobi neprijetno grenak okus, končno se spremeni v kalno, smrdljivo tekočino, ki ni za drugo rabo, kot da jo zlijemo v obcestni jarek.

Zavrelca najraje napada šibkejša vina, ki imajo istočasno premalo vezanih kislin. To se zgodi posebno v letih, ko je grozdje hudo napadala peronospora. Ne prizanesse pa tudi močnejšim vinom, če se nahajajo v sodih z obilnim vinskim karmnom na dogah, če vina dolgo ležijo na drožju, če niso pretočena (gnitje drožja!). Kraški teran bolj redko napada zavrelca, četudi pri njem dolgo odlašaj s prvim pretakanjem. Vzrok je samo v visokem odstotku kislin v mladem teranu.

V vseh zavrelciah je Pasteur odkril neki bakterij, ki ga je imenoval »bacillus saprogenes vinica«. Poznejši raziskovalci so odkrili še celo kopico drugih bakterij in bakterij, predvsem pa najškodljivejšega »bacterium tartarophorum«, ki napada vinsko kislino in jo spremeni v kisovo ter ogljikovo kislino. Ker pa je povzročitelj zavrelce več in vsak po svoje deluje, si niso vse zavrelce popolnoma enake, vendar vse spremenijo vino v neužitno godljo.

Zavrelco lahko preprečimo; odpravimo po jo lahko le v začetku, ko bolezen še ni izrazita, temveč obstoja le sum, da lahko nastane. Zavrelco preprečimo, le z umnim kletarjenjem. Posoda naj bo popolnoma čista, s sodovih dog moramo strgati vinski kamen, vino moramo zgodaj ločiti od drožij ter končno pravočasno pretakati.

Športni pregled

NOGOMET

Srečanja za Mednarodni pokal se pridno nadaljujejo. V nedeljo je v Genovi pred 55.000 gledalci Italija tesno porazila (2:1) Avstrijo. Italijani so bili vedno v premoči, toda to prednost in še odsotnost Hannappija, ki se je bil resno poškodoval, niso znali povsem izkoristiti. B moštvo pa je v soboto slabo zaigralo s Španci in izgubilo tekmo z 1:0. Anglija je v prejšnjem tednu odigrala izločevalno tekmo z Dansko in gladko zmagala s 5:2. Več italijanskih enajstoric je izrabilo dvotedenski odmor za razna prijateljska srečanja s tujimi moštvi. V soboto smo imeli na primer priliko, ogledati si BSK iz Beograda (tekmo so namreč prenašali po televiziji), ki je v Rimu prepričljivo premagal domačega Lazia s 4:2. Tudi Honved gostuje po Italiji in v soboto je porazil Milana z 2:1. V sredo pa je izgubil z Romo s 3:2. Padova je na Reki zaigrala neodločeno (3:3) s tamkajšnjo enajstoric.

XVI. OLIMPIADA PADLA JE ZAVESA

V soboto so se številni gledalci, ki so 17 dni vneto zahajali na vse stadione in igrišča, zadnjikrat zbrali v Cricketu groundu, da bi prisostvovali svečanemu zaključku XVI. olimpijskih iger. Pisana množica je toplo pozdravila poslavljajoče se atlete, ki so bili pomešani v skupni povorki ne glede na polt, vero in državo. Med igranjem priložnostnih himen je v žari počasi ugašal olimpijski ogenj. Vzpla polal bo čez štiri leta v Rimu. Predsednik Brundage je izrekel zaključni olimpijski rek in povabil vse športnike, naj se ponovno združijo na XVII. olimpijskih igrar. Na veliko prizorišče plemenitih športnih borb se je končno spustila zavesa.

RUSI ODNESLI NAJVEČ KOLAJS

Mesto se polagoma izpraznjuje in vanj se vrača vsakdanje mirno življenje. Čas je polaganja računov in vsi časopisi objavljajo najrazličnejše lestvice. Atleti so se pomerili, kot je znano, v 145 športnih disciplinah. Boj med ZDA in SZ se je zaključil

Od zavrelce komaj napadena vina bi lahko še rešili, če bi jih pasterezirali, to je segreli na 65° C, takoj ohladili ter jim dodali na hl po 10 gramov metabisulfit (ali dve kocki enososine) in 100 gramov citronove kisline. Ker pa navadno nimamo na razpolago pasterezirerja, se moramo zadovoljiti s takojšnjim pretakanjem in istočasnim dodatkom 2 kock »solfitotantina« na hl. Po 8 dneh dodamo takemu vinu še čistilo, najbolje 300 gramov španske zemlje (terra di Lebrija) in ga po naslednjih 8 dneh zopet pretočimo; učinkoviti čistili sta tudi praha »Lampo« ali »Rapide«, ki pa sta po italijanskem vinskem zakonu prepovedana. Ob trgatvi rešimo od zavrelce napadena vina, če jih ponovno prevremo na obilnih svežih tropinah, a dobljeno vino moramo kljub temu čimprej spraviti v potrošnjo.

K O N E C

JUGOSLOVANSKE ČEŠPLJE

Letošnji pridelek češpelj v Jugoslaviji je znašal komaj 1, 180.000 q, medtem ko je bil srednji pridelek 6 milijonov q, lanski celo 9 milijonov. Vzrok tega strahovitega padca je treba pripisati izredno hudi zimi, zaradi katere se je posušilo nad 8 milijonov dreves, druga pa so slabo rodila. V Srbiji raste največ češpljevih dreves, in sicer nad 35 milijonov, od katerih se je posušilo letos nad 5 milijonov. V vsej Jugoslaviji raste še vedno 50 milijonov češpljevih dreves.

Ker je bil pridelek tako pičel, je umljivo, da je tudi zelo malo suhih češpelj, po katerih je veliko povpraševanje na svetovnem trgu in tudi v Italiji.

s prepričljivo zmago Rusov. Čeprav so Američani prevladovali v atletiki in v plavanju, so Rusi bili uspešni v telovadbi, rokoborbi, streljanju in v kanujih, kar jim je zagotovilo zmago. V boksu, dviganju uteži in v veslanju so bile sile enakomerno porazdeljene.

Največ medalj je osvojila SZ, in sicer 37 zlatih, 29 srebrnih in 32 bronastih. Rusom sledijo Američani (32, 25, 17), Avstralci (13, 8, 14), Madžari (9, 10, 7) in Nemci (6, 13, 7). Italija je na šestem mestu, in sicer z 8 zlatimi, 8 srebrnimi in 9 bronastimi medaljami. Jugoslaviji je uspelo odnesti le 3 srebrne medalje (Mihalčič, waterpolo in nogomet).

Lestvica po točkah je naslednja: 1. SZ (304 točk); 2. ZDA (252); 3. Avstralija (103); 4. Madžarska (82); 5. Nemčija (76); 6. Italija (73); 7. Vel. Britanija (62); 8. Švedska (61); 9. Japonska (55); 10. Romunija (39); 22. Jugoslavija (9).

TAD

Podjetje BELTRAM

TRST — ULICA VALDIRIVO 3 — TEL. 36-991
Vam nudi vsa pojasnila za izvoz v inozemstvo raznih darilnih paketov: vespe, motorje, avtomobile, šivalne stroje in radio aparate. Istočasno Vam preskrbi nove in stare omenjene predmete po najnižji ceni ter Vam jih pošlje na zaželen kraj.

TRST
VIA CARDUCCI 15
Telefon 29-656

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov, toplotmerov in fotografskega materiala

18

Za
naše
anim
laše
Trije
hribo
lanci

Dolga je bila pot...

4

»Nikar ne obupaj, Irma«, ji je prigovarjal Davo. Pristopil je k njej in ji je ponudil roko. »Saj si še mlada...«

Irma je dvignila glavo. Zaničljiv nasmeh ji je ležal na ustnicah.

»Da, še sem mlada, a koliko težkega je že za menoj! Besede obup ne poznam več. Morali bi skovati nov izraz, da bi označil položaj, v katerem sem.«

Davo je nepotrpežljivo skomignil z rameni. »Pojdi domov, Irma!« je dejal. »Bom že jaz za vse poskrbel, tudi za otrokov pokop.«

Irma je obvisela s pogledom na mlademu možu. Vprašanje se je zarisalo v njen obraz.

»Boš to storil? — Čemu šele sedaj? Zakaj nisi že prej?«

»Prej? — Saj je otrok šele to noč umrl.«

»Mislim, da bi bil prej kaj storil, ko je še živel.«

»Saj že nekaj let nisem ničesar slišal o tebi.« »Ni bila moja krivda, Davo. Ti si me zapustil, ko si bil igre sit. Več kot igrati se pa že tako ne znaš.«

»Ali morava prav sedaj o tem govoriti?«

»Čemu pa ne? Enkrat je moralo priti do tega. Tebe nisem nikdar pozabila. Poročila pa sem se, ker se je bil moj mož zavzel za otroka.«

Zdaj je pa Davo povsod glavno.

»Kar se je zgodilo, se ne da več popraviti«, je Irma nadaljevala. »Vsak svoj del sva si izvolila. Kdo nosi večjo krivdo, ne morem odločiti. Ti si boš morda prej na jasnem kot jaz; saj si mož in zdravnik. Vi zdravniki ste pa tako vajeni življenja in smrti, da te morda niti ne gane, da je — tvoj otrok umrl.«

Dolgo je trajalo, da se mu je besedica »tvoj« zapičila v možgane. Potem pa je stopil en korak nazaj in je brez besede strmел v Irmo. »Si pravkar govorila resnico?«

Na Irminih ustah se je pokazal kratek, bridek nasmeh.

»Človek v mojem položaju ne laže, Davo! Do danes ni nihče še zvedel, kdo je oče mojega otroka. Tudi Ti ne bi bil zvedel, če bi ne bil umrl.«

»Toda to ni...«, je Davo obupno iskal besede, »čemu nisi...«

»Ali bi drugače ravnal, če bi bil vedel?« mu je Irma odrezala besedo.

Obrnila se je in odšla. Davo je ni skušal zadržati. Kaj naj bi bil še rekel? Morda, da mu je žal? S tem bi Irmi ne pomagal.

TEDENSKI KOLEDARČEK

16. decembra, nedelja: Albin
 17. decembra, ponedeljek: Lazar
 18. decembra, torek: Teotim, Rastoje
 19. decembra, sreda: Kv. sr., Tea, Darij
 20. decembra, četrtek: Julij, Svetozar
 21. decembra, petek: Kv. p., Tomaž, Tomislav
 22. decembra, sobota: Kv. s., Demetrij

VALUTA — TUJ DENAR

ameriški dolar	636—639 lir
avstrijski šiling	23,25—24 lir
100 dinarjev	85—90 lir
100 francoskih frankov	153—160 lir
funt šterling	1610—1660 lir
nemško marko	148—151 lir
pesos	16—20 lir
švicarski frank	148—149 lir
zlato	732—736 lir
napoleon	4950—5150 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 16. decembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 19.15 Velike ljubezni; 20.30 U. Giordano: »Andrea Chenier«, opera v 4 dejanjih.

Ponedeljek, 17. decembra, ob: 19.15 Radijska univerza; 20.30 Slovenski oktet; 21.00 Znanost in tehnika; 22.00 Slovenske balade; 22.15 Iz operetnega sveta.

Torek, 18. decembra, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Poje sopranistka Ondina Otta; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Ivan Pregelj: »Salve virgo Catarina«, drama v 5 dej. - igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 19. decembra, ob: 18.30 Pisani balončki; 18.40 Vokalni tercet Metuljček; 20.30 Zbor Vinko Vodopivec; 21.00 Obletnica tedna; 21.45 Liszt: Madžarska fantazija.

Četrtek, 20. decembra, ob: 19.15 Sola in dom; 21. Dramatizirana zgodba; 22.15 Ženski kvartet Večerica; 22.30 Bizet: Simfonija v C-Duru.

Petek, 21. decembra, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 18.40 Vokalni kvintet; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti; 22.15 Odlomki iz Verdijeve opere Ernani.

Sobota, 22. decembra, ob: 12.55 Dalmatinske pesmi; 16.00 Utrinki iz tehnike in znanosti; 18.30 Glasba za naše malčke; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Teden v Italiji; 22.00 Paganini: Koncert št. 1 v C-Duru.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 322: Rad bi intenzivno obdeloval sadno drevje. Prosim za letno razporeditev škropljenja in sredstev ter druga opravila pri sadjarstvu.

Odgovor: Če boste redno sledili poglavju »Gospodarstvo« v listu, boste vedno pravočasno obveščeni, kdaj in s čim morate škropiti sadno drevje. Za temeljit odgovor na Vaše vprašanje bi ne zadostoval ves list. Na vsak način morate že sedaj (pred božičem) poškopiti breskve z 2-3% raztopino modre galice in apna. Navodila za zimsko škropljenje boste dobili januarja.

Vprašanje št. 323: Ker naš domači žlahtni kostanj boleha za rakom, se bojimo, da bomo sploh ob ves sad. Doslej namreč niso še odkrili učinkovitega zdravila. Ali bi lahko naš kostanj nadomestili s kitajsko sorto, ki ni dovzetna za to bolezen? Ali je priporočljivo in kje bi bilo mogoče dobiti potrebne sadike?

Odgovor: Zal je res, da ni še znano sredstvo, ki bi obvarovalo žlahtni kostanj pred rakom ali ki bi že obolelega ozdravilo. Za nadomestitev domačega kostanja s kitajskim se pa izvedenci ne morejo še odločiti. Na Kitajskem je namreč več sort žlahtnega kostanja, a nebena ni niti od daleč tako debela, kot je naš »maron« in niti kot naš »objak«. Tudi še ni dokončno ugotovljeno, če je kitajski kostanj varen pred rakom oziroma parazitom »endothia parasitica«. Trenutno imajo gospodarstveniki samo upanje, da bodo odkrili kakšno žlahtno sorto, ki je popolnoma odporna proti raku. Vse kaže, da so v Piemontu že odkrili tako vrsto, a sedaj delajo še poskus.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, sina in zeta

Marja Cingrle

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam ob težkih urah stali ob strani. Posebna zahvala naj gre č. g. župniku, domačemu pevskeemu zboru, darovalcem cvetja in vsem prijateljem ter znancem, ki so dragega pokojnika spremljali na zadnji poti.

Zalujoča žena Nada, mati
Malka in družini
PAHOR ter CINGRLE

Standrež, 7. 12. 1956.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiš

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 30
Telefon 29-477

**SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Tržaško ozemlje**

V soboto, 15. decembra, ob 20. uri v dvorani na stadionu »Prvi maj«, Vrdelska cesta 7

krstna predstava

KVADRATURA KROGA
veseloigra v treh dejanjih

Spisal: V. Katejev — Prevedel: J. Vidmar
Režiser: Jože Babič
Osnutki scene dr. Roberta Hlavatyja, izdelal Ivo Kuferžin

V nedeljo, 16. decembra, ob 16. in ob 20.30 v dvorani na stadionu »Prvi maj«

ponovitev

KVADRATURA KROGA

Prodaja vstopnic v Tržaški knjigarni, ul. S. Francesco št. 20 ter eno uro pred pričetkom predstave pri blagajni dvorane

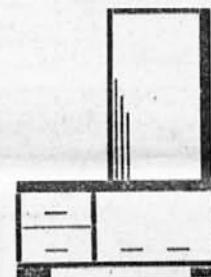
Pevsko društvo »Valentin Vodnik« iz Doline priredi v **SOBOTO, 15. DEC., OB 20.30** v dvorani Prosvetnega doma v Dolini

GREGORČICEVO PROSLAVO

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Zdaj sta morala pač oba gledati, kako bosta usmerila življenje. O enem si je pa bil na jasnem, da po tem dogodku ne more več ostati tukaj.

»Za božjo voljo, kakšen pa si«, je vzkliknila Andra, ko je Davo zvečer holj pozno kot po navadi prišel k njej.

Zunaj je bilo kot iz skafa. Davov plašč je bil popolnoma premočen. »Čemu se nisi pripeljal z avtobusom? Saj je nespametno v takem vremenu hoditi peš.«

»Že dve uri se potepam okrog po dežju«, je zamolklo mrmral, ko si je slačil plašč. »Moral sem priti v neki stvari na jasno.«

»Kaj se je pripetilo?« je polna bojazni hlastnila Andra. »Je v bolnišnici kaj narobe?« »Ne, ne — pač, to noč en smrten slučaj.«

»Kdo je umrl?«

»Mali Krone. Saj veš, tisti otrok, ki je imel dvojno vnetje prsne mreže.«

»Oj, revček. Uboga mati!«

Davo je korakal po sobi. Zgrudil se je na divan in si je prižgal cigareto.

»Čemu si rekla: uboga mati? Na očeta niti ne pomisliš?«

»Ga nisem nikoli videla. Mati je imela otroka zelo rada.«

»Vsaka mati je taka.«

Njegove besede so čudno odmevale v Andrinih ušesih. Po navadi je on pri takih slučajih skomignil z rameni. Kako to, da ga je smrt tega otroka tako prevzela, da je kar dve uri taval po dežju in je zdaj ves utrujen prišel sem?

»Ali mi hočeš povedati, kaj je pravzaprav s tem?« je vprašala Andra in mu sedla nasproti.

»Saj sem že. En bolnik je umrl. — Ta bolnik je bil otrok — moj otrok, Andra.«

»Davo...!«

»Da, da — nikar ne strmi tako vame. Tako je, kot sem ti povedal. Mati mi je to danes priznala. Irma ni lagala. Prej — davno, sva se prav dobro poznala.«

»In danes si šele zvedel, da si otrokov oče?« »Da, po treh letih. Irma je čakala. Še zdaj ne bi povedala, če bi otrok ostal živ.«

»Tega ne razumem«, je odvrnila Andra. »Si prepričan, da je govorila resnico?«

»Da, Andra. Poznam Irmo. Nikoli ni lagala, ne takrat, še manj danes... Sem vse prej premislil. Ni več dvoma.«

Andra je vila roke v naročju. Dolgo ni spregovorila. Nazadnje je sunkovito dvignila glavo: »Ali bi se z njo poročil, če bi takrat vedel?«

Vprašanje je nekaj časa ostalo brez odgovora. »Morda, ne vem. Pred tremi leti sem bil dosti mlajši in bolj neizkušen kot danes. Človek marsikaj naredi, česar se potem kesa. Toda vprašanje ni važno. Otrok, ki je umrl, je moj. — Sinoči, ko je klical telefon, so iskali mene. Nisem bil zraven, ko je moj sinček končaval svoje kratko življenje. Bil sem pri drugi ženski, ne pri njegovi materi. To mi ne da miru. Ali je moja krivda, da je otrok umrl, Andra? Mi lahko daš odgovor na to vprašanje?«

Skočil je kvišku in zgrabil mladenko za obe roki: »Odgovori mi, Andra! Sem kriv?« Andra ni vedela odgovora. Čutila je obup moža, a pomagati mu ni mogla. Zdelo se ji je, kot da se je med oba postavila steklena pregraja.

(Dalje)